

RAE VALLA VANEMAEALISTE NÕUKOGU KOOSOLEKU PROTOKOLL

24.04.2024 kl 14.00 - 16.40

Lilleoru Koolituskeskuses

Juhatas ja protokollis: Agu Laius

Osalesid: Kersti Lass, Ellen Liik, Anne-Lii Mändmets, Anne Rentel, Kaia Pilvik, Kaia Talvik, Astra Teras, Virve Sepp, Monika Uustal.

Puudusid: Piret Jõhvik, Enn Kesa, Silva Laius, Kaie Otsmaa, Anu Roop, Tuulike Seljamaa, Maie Vahl, Tiiu Väinsaar.

Kutsutud: Maile Kubjas, Rae Vallavalitsuse sotsiaalameti juhataja, Liivi Puumets, Rae Sotsiaalkeskuse direktor.

Päevakord

1. Rae valla vanusesõbralikkuse hindamine.

Hindamise läbiviimiseks saadi toetust Aktiivsete Kodanike Fondilt (www.acf.ee).

Hindamise kokkuvõte

Valla vanusesõbralikkuse hindamine toimus testimisena selleks Mõttekoja Praxis koostatud küsimustiku alusel. Küsimustikus on 8 alateemat vastavalt soovitudele „Vanusesõbraliku Eesti põhimõtted“. Fookusgrupi meetodil toimunud arutelu võeti kokku valla vanusesõbralikkuse analüüsi raportina.

Rae valla vanusesõbralikkuse analüüsi raport

1. Avalik ruum – välis- ja sisekeskkond

Vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtted:

- avalik ruum toetab inimese tervist ja iseseisvat toimetulemist läbi elukaare;
- füüsilist ruumi kujundavates otsustes lähtutakse „tervis kõiges“ põhimõttest;
- avalik ruum on turvaline, ohutu ja mugav ning toetab aktiivset liikumist;
- avalike hoonete ja avalikus kasutuses olevate siseruumide puhul tagatakse ligipääsetavus ja mugav kasutus, mh iga ilmastikuoluga;
- avaliku ruumi planeeringutes ja projektides rakendatakse eelnimetatud põhimõtteid ning viiakse läbi avaliku ruumi ja elukeskkonna ligipääsetavuse hindamist.

Arutelu kokkuvõte:

Valla avalikus ruumis (tänavad, pargid, virgestusalad jm) on tagatud alevikes lihtne ja takistusteta liikumine. Positiivselt toodi esile Kurna küla ja park. Valla lõunapoolsetes külades (Aruvalla) on kogukonnad seda teatud määral ise teinud, mitte vallavalitsuse poolt.

Esile toodi jätkuvalt just valla lõunapiirkonnas kergliiklusteede vajadust. Ühiskondlik transport on ebapiisav.

Tähelepanu juhiti, et Peetris on palju erateid, kus liikumist piiratakse mitmesuguste vahenditega.

Valla avalikud hooned ja avalikus kasutuses olevad siseruumid on enamasti ligipääsetavad nii lastele, vanemaealistele kui ka erivajadustega inimestele, vastavad kehtivatele nõuetele. Esile toodi, et Vaida raamatukogu ei ole ratastooliga ja liikumispuudega inimestele ligipääsetav.

Valla avalikus ruumis tervikuna ei ole liikumiseks piisavalt puhkekohti (mugavaid istepinke), et võimaldada vähemvõimekatel inimestel liikuda talle vajalikesse sihtkohtadesse või tegeleda terviselikumisega.

Kui piirkonnas ei ole kergliiklusteid, siis pole istepinke üldse. Inimesed, sh lapsed, peavad liikuma sõidutee ääres, paljudel juhtudel on bussipeatus aga kaugel, vahepeal on paljudel vajadus puhata. Jüri terviserajal võiks ka teatud kohtades pingid olla. Laste mänguväljakute ääres võiks ka pingid olla, et vanemad, eriti vanavanemad saaksid istuda, kui lapsed mänguväljakul mängivad.

Järeldati: istepinke on vallas vaja kõikjale juurde, lisatavate pinkide asukohad oleks vaja kaardistada – küsida vajalikke kohti vallaelanikelt – ning siis järjekindlalt hakata seda kava teostama.

Leiti, et vallas on ebapiisavalt erinevatele eagruppidele sobivaid avalikke kohtumiskohti.

Ühtlasi mainiti, et kui on piisavalt istepinke, siis on võimalik ka neid kohtumiseks kasutada. Peeti vajalikus rajada vallas sobilikes kohtades pikniku pidamise kohad ja neid oleks vaja hooldada.

Näiteks ka Tammikus platsi peal. Tammikus tehakse praegu tuld suvalises kohas ning maha jäetakse prügi. Mainiti ka Jüri kiriku parki, kus võiks olla kohtumiskohti.

Külades on sellisteks kohtumisteks enamasti külaplatsid, mõnes kohas ka nt võrkpalliväljak või discgolfi rada (Aruvalla, Kurna). Samas leiti, et üldiseks avalikuks kasutamiseks olev Kurna park ei peaks olema üksnes küla hallata ja hooldada.

Esile toodi Laasi küüni hea asukoht piirkonna inimeste jaoks. Kohtumisteks oleks vallas vaja juurde söögikohtasid.

Avalikus ruumis ei ole kogu vallas piisavalt tualettide kasutamise võimalust, mõnes kohas see üldse puudub. Jüris mitmes asutuses on see võimalus, aga neid võimalusi on vaja teada. Näiteks Vaidas on probleem, kui on vaja bussiga linna sõita, siis kodust bussini on juba pikk maa ja enne bussile minemist võiks olla võimalus tualetti kasutada. Tualeti kasutamiseks võtme küsimine ei ole ka hea praktika.

Kõnniteede olukord (valgustus, hooldus) on suhteliselt hea. Tunnustati, et 2024. a talvele toimus teede talihoole suhteliselt hästi. Samas valla lõunapiirkonnas kõnniteed puuduvad ja kõndida on vaja sõidutee ääres. Positiivsena toodi esile, et Aruvalla bussipeatus sai valgustuse.

Vajadusena toodi esile, et vallas ei ole pargi-sõida lahendusi loodud.

Avalikus ruumis oleva pakutava info osas oldi kriitilised. Ei ole piisavalt viitasid vallavalitsuse ja kultuurikeskuse juurde suunamiseks, samuti ei ole tervisekeskuse viita.

Rahul ollakse bussipeatustes bussiaegade teabe osas.

Sooviti asjakohaseid ühtses stiilis infotahvleid alevikesse ja küladesse. Sobiv infotahvel peaks olema ka Jüri keskväljakul.

Suuremate vajadustena toodi välja sobiva kontserdisaali ja lauluväljaku puudumine vallas.

2. Transport ja liikuvus

Vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtted:

- soodustatakse aktiivseid liikumisviise sobilike ja toetavate võimaluste loomise abil;
- tagatakse turvaline ja ohutu ruum liikuvuse soodustamiseks;
- jalgrattaga liikumise edendamiseks on loodud terviklikud rattateede võrgustikud;

- soodustatakse ühistranspordi kasutamist ja arendatakse nõudepõhist ühistransporti;
- analüüsitakse järjepidevalt avalikes parklates invaparkimiskohtade vajadust.

Arutelu kokkuvõte:

Tunnustati sotsiaaltranspordi korraldust ja kasutamise võimalust vallas ning sotsiaalmeti pakutavaid lahendusi sotsiaaltranspordi kasutamiseks.

Ühendus valla keskusega on igalt poolt vilets, ühistranspordiga ei saa ka õhtul pärast teatrietendust või kontserti koju tagasi. Pargi-sõida lahendusi ka ei ole. Hästi on Aruvalla ja Tallinna vahelise ühistranspordiga.

Ühistranspordiga ei ole kõikjalt tagatud valla keskusesse tulemine, Tervisekeskusesse tulemine, Sotisaalkeskusesse tulemine. Ühistransport ei võimalda käia teatris, kontserdil. Rääkimata ühistranspordiga jõudmisest kaugematesse küladesse.

Ühistransport on ebapiisav, aga bussid on kasutaja- ja vanusesõbralikud, hea sisenemine on tagatud. Palju oleneb ka bussijuhist, tema vastutulelikkusest ja viisakusest. Busside liiniinfo on hea.

Tuleks tegeleda, et ühitada rongigraafikud bussigraafikutega. Nii oleks võimalik käia ka Tallinnas ja saada tagasi näiteks ka Jürist ja Jürisse.

Trammiühendus Jürini on vajalik.

Aktiivsete liikumisviiside harrastamiseks on võimalusi. Lõunapiirkonnas on kõigil oma aed ja liigutakse seal.

Sotsiaalamet tegeleb kaardistamisega, kuidas saab jalgrattaga liikuda ja milline on see olukord lõunapiirkonnas.

Vajadus on Ülemiste liikumisraja väljaehitamiseks. Kergliiklusteede ehitamist tuleb kiirendada. Probleemiks on lahtised koerad terviserajal ja parkides (Lehmja Tammik). Need on ohtlikud, on olnud ründamisi.

Vajalik teavitada – vallas võiks olla infotelefon, kuhu saab pidevalt probleemide kohta teavet jätta.

Ülekäigurajad on Jüris hästi tähistatud ja valgustatud, probleemiks Aruküla teelt Tammiku teele keeramine, mis pimedal ajal ei ole valgustatud ja on halva nähtavusega, kuid on aktiivselt kasutatav tervislikuks liikumiseks, seda kasutavad palju lapsed. Lagedi poolt Jüri teed tulles on kiriku poole pööramine ohtlik võsa kasvamise tõttu, mis piirab nähtavust.

Haja-asustuse piirkonnas on kõik teed ohtlikud.

Üle Tartu maantee liikumine Peetri ja Rae küla vahel on ohtlik.

Kui tavainimesel ei ole turvaline, siis erivajadusega inimestel on veelgi raskem. Talvel keeruline.

Vallas on tööle võetud liikuvusspetsialist. Tema tööülesannete hulka peaks kuuluma ka vanemate ja erivajadusega inimeste liikuvuse analüüsimine ning paremate lahenduste leidmine ja rakendamine.

Suurim ootus on, et oleks normaalne inimeste vajadustele vastav ühistransport.

3. Eluase

Vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtted:

- tegeletakse ühiskonna teadlikkuse tõstmisega eest tingitud muutuste ja vajadustega;

- elukohtade planeerimisel ja projekteerimisel arvestatakse ligipääsetavusega;
- julgustatakse ja toetatakse korteriühistuid ligipääsetavuse küsimuste lahendamisel;
- tehakse koostööd kogukonnaga kodukeskkonna riskide teadvustamisel ja ennetamisel.

Arutelu kokkuvõte:

Vanusest tingitud muutustega seoses eluasemega ei arvestata piisavalt. Korteriühistutes on vannid, aga võimekuse vähenemisel neid kasutada ei saa. Õigeaegselt kortereid ei kohandata. Vallas on võimalused pesemisruumi kohandamiseks vanemaealise vajadustele sobivaks. Vastava teavitusega ei tegeleta õigeaegselt.

Koduga seotud ohtudest ollakse teadlikud. Päästeamet korraldab kontrollreide kodudes, kaardistab ohtlikud kodud ja teavitab vallavalitsust. Aastas tehakse valla abil 2-3 üksiku inimese kodu korda. Teavitamine ohtudest võiks olla ulatuslikum, ka Vanemaealiste nõukogus võiks Päästeameti esindajaga kohtuda. Vallas on hea korstnapühkija – õpetab ja abistab.

Kriisiplaanid on olulised, aga ei vallas ega alevikel-küladel ei ole korralikke kriisiplaane.

Korterimajade elanikke oleks vaja rohkem teavitada, korteriühistuid kaasata.

Koduvägivalda vallas esineb. On vaja rohkem märgata ja sellest politseid teavitada.

On teada, et turvalisuse ohu tekkimisel saab teavitada politseid ja hiljem vajadusel sekkub sotsiaalamet toetavate tegevustega.

Kodude vanemaealistele sobivaks kohandamise meetet vallavalitsusel ei teata olevat. On sotsiaalmaja Ehituse 6.

Vallas ei ole hooldekodu, on leping Iira hooldekoduga (Raplamaal, 45 km) 18 koha osas. Hooldekodu ehitamine valda peaks olema vallas prioriteediks.

Paljudes kohtades töötab naabrivalve, kellega koostöö on hea. Rahul ollakse ka turvaettevõttega. Kiidetakse konstaabel Malle Tiirussoni.

4. Eneseareng ja elukestev õpe.

Vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtted:

- keskkond toetab vanemate inimeste pidevat arengut;
- elukestev õpe on kättesaadav ning õpitakse ka vananemist;
- erinevaid eagruppe juhendavad inimesed, kellel on selleks vajalikud teadmised ja oskused.

Arutelu kokkuvõte:

Vallas on elukestvat õpet ja arengut toetav keskkond. Järeldati, et kes soovib, selle jaoks on piisavalt õppe ja enesearengu võimalusi.

Võimalused on olemas ka alevikes ja külades. Alevikud ja külad saavad pearaha ja võivad taotleda toetusi. Külavanemate selts töötab ja võimaldab samuti toetusi. Rahastus on küll väike, aga kasutatav.

Ringides osalemise võimalused on olemas valla keskses ja kantide keskustes, aga probleemiks on ühistransport, mis ei võimalda osaleda ja koju tagasi saada. Abiks on olnud omavaheline koostöö.

Probleeme nähakse ka kommunikatsioonis, teavitust ei jõua inimeseni.

5. Ühiskondlik kaasatus ja mittediskrimineerimine

Vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtted:

- edendatakse erinevate eagruppide aktiivset osalust ühiskondlikus elus;
- võideldakse üksilduse ja sotsiaalse isolatsiooni vastu;
- erinevatel eagruppidel ja vananemisel on positiivne kuvand;
- ohustatud isikute puhul teatakse, milline on nende toimetulekuvõime kui ka igapäevaelu aspektid ja kogukonnasidemete tugevused;
- toimib põlvkondade vaheline koostöö igas eluvaldkonnas;
- sekkutakse väärnähtuste korral;
- erilise tähelepanu all on haavatavad inimrühmad.

Arutelu kokkuvõte:

Tajutakse, et vanemaealised on vallas kaasatud: vanemaealiste nõukogu, Memme-taadi klubi, sotsiaalkeskuse kaudu, alevike- ja külavanemate kaudu. Vallas on üsna hea vanemaealiste kuvand: nad on kõbusad, tegusad, toimekad.

Vallas ei ole tajuda vanemaealiste diskrimineerimist.

Põlvkondade vaheline suhtlemine toimub alevike- ja külakogukondades. Vallas on palju kõigile avalikke üritusi.

Vanemaealistesse väärkäitumise osas oli märkusi perearstide suunas. Pereõdede suhtlemise osas on positiivsed kogemused, nad on väga toetavad. Positiivselt toodi esile reumatoloogi suhtumine ja suhtlemine.

Kroonilistest haigustest tulenevate iseärasustega inimestesse suhtumist tajutakse aktsepteerituna. Erineva tausta ja võimete inimestele on osalemine enamasti tagatud, aga takistused on kirjas eespool (ühiskondlik transport, mõnda ruumi sissepääs). Erinevate võimete inimeste osalemine on paljuski ka neis endis kinni.

Üha enam arvestatakse vaimse tervise teadlikkuse vajadusega ja selle ilmingutega arvestamine on oluline. Vaimse tervise teadlikkuse teemal on vallas olemas teatud rahastamise võimalused. Töötavad kogukonnapsühholoogid. Valla heaoluvõrgustikus on vaimse tervise teemadel oma osa. Vallas korraldatakse heaolu päeva.

Kodanike kaasamine (nt avalikud arutelud, infotunnid, infokorjed, üritused jm ühiskondlikud tegevused) on vallas piisavalt läbi mõeldud ja jõutakse erineva tausta ja võimete inimesteni. Probleemiks on, kuidas rohkem inimesi osalema saada.

6. Ühiskondlik aktiivsus ja tööhõive

Vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtted:

- vanusesõbraliku tööturu kujundamisse panustavad nii tööandjad kui ka töötajad;

- pikka ja kvaliteetset tööelu toetavad kvaliteetsed töötingimused;
- töötamine on tervist hoidev;
- igas vanuses liikumist tööturul toetavad tööturuteenused;
- täiend- ja ümberõpe aitavad muutuva tööturuga kaasas käia;
- kohalike omavalitsuste juures tegutsevad erinevate vanuserühmade huvisid esindavad koostöökogud.

Arutelu kokkuvõte:

Vanemaealistel on vallas võimalused osalemiseks: vanemaealiste nõukogu, Memme-taadi klubi, sotsiaalkeskuse kaudu, alevike- ja külavanemate kaudu, avalikud arutelud kantides, avalikud arutelud valla keskses. Kasutusel on mitmed sotsiaalmeedia kanalid. Inimesel on võimalik pöörduda otse vallavalitsuse poole.

Tööturul osalemiseks tuleb ise olla aktiivne. Sel juhul on võimalik vallas tööd leida. Teema väärrib arutamist Rae Valla Ettevõtjate Liiduga.

Aktiivne olemist takistavad ennekõike tervislikud põhjused. Seejärel juba siin aruandes kirjeldatud põhjused: ebapiisav ühistransport.

7. Kommunikatsioon ja informatsioon

Vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtted:

- informatsioon on vanusesõbralik ja erinevas eas inimestele ligipääsetav;
- jagatakse infot piisavalt ja mitmekesiselt, rakendades vanusesõbralikke kommunikatsiooniformaate;
- jälgitakse info jõudmist erinevate vanuserühmadeni;
- korraldatakse regulaarselt erinevatele eagruppidele mõeldud avalikke üritusi;
- tegutsetakse järjepidevalt digitaalse võimekuse lõhe vähendamiseks.

Arutelu kokkuvõte:

Vanusesõbraliku kommunikatsiooni heaks saab veel mõndagi vallas teha. Kõikjal ei ole kättesaadav internet, teatud kohtades ka mitte mobiiltelefoni levi. Kui need ei tööta, ei ole ka infot võimalik saada.

Olulised kohad info saamiseks on valla ajaleht Rae Sõnumid ja valla koduleht, mida oleks siiski vaja paremini struktureerida/organiseerida: vanemaealiste temade juurde võiks pääseda ühe alateema Vanemaealised kaudu.

Vallas toimib hästi aleviku- ja külavanemate olemasolu ja nende töö. Nende kaudu levib enamasti hästi ka info (alevike ja külade mailinglistid). Info levitamiseks on oluline inimeselt inimesele suhtlemine.

Vallas toimub üritusi vanemaealistele: Memme-taadi klubi, vanemaealiste jõulupidu, loengud valla sotsiaalkeskuses jt.

Vallas võiks olla: Rae valla vanemaealiste festival (analoogne noortefestivaliga) – kokkusaamine kõiki meid huvitaval teemal Oleks tore üks üritus, kus on kõik olemas. Sotsiaalamet 2025. aastal võiks korraldamist kavandada. Väarikate Ülikooli vajaduse võiks läbi arutada.

8. Tervishoid ja sotsiaalne kaitse

Vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtted:

- olemas on kättesaadavad kvaliteetsed tervishoiuteenused;
- teadvustatakse ennetuse olulisust tervena elamisel ja edendatakse tervisealast kirjaoskust.
- on inimesele, haiguse, vanaduse ja töökaotuse korral tagatud sissetulek, sotsiaaltoetused ja -teenused.

Arutelu kokkuvõte:

Tervishoiuprobleemid tulid esile eespool – mõnel juhul on häirinud perearstide suhtumine vanemaealisse.

Sotsiaaltransport on vallas kättesaadav terviseteenuse saamiseks.

Sotsiaalhoolekande osas on väga suur ootus vallas tegutseva hooldekodu järele.

Edaspidiseks: selleks ajaks oli arutelu kestnud üle kahe tunni. Inimesed olid üsna väsinud ja teatud teemad kordusid. Seda tuleks järgmisel korral arvesse võtta ja vastavalt ka küsimustikku korrigeerida.

Protokollis
Agu Laius